

The piece of cowardice, the lack of education and the good reasoning of the Romanian politicians versus hatred politics

Let's take a look at the demographic statistics in middle Danube region. After the Austrian release the Panonian plain from Turkish domination, Offen (Buda – the future Budapest) had at tops 19% Hungarians, from the rest the majority were Germans (see both Revay Nagy Lexikona, vol. IV, pg. 44, Budapest 1912 and Pallas Nagy Lexikona, vol III, pg 778, Budapest, 1893). Only after the beginning of the 20th century the Hungarians and the magyarized people have the majority (see Acad. Oskar Iaszi, A nemzeti államok kialakulása es a nemzetsegi, pg. 161, Budapest, 1986).

	1787	1869	1890	1900
Hungarians and magyarized people	29 %	44,4 %	48,5 %	51,5 %
Non -Hungaians	71 %	55,6 %	51,5 %	48,6 %

5. MAGYARORSZÁG MAGYAR ÉS NEM-MAGYAR ANYANYELVŰ NÉPESSÉGÉNEK MEGOSZTLÁSA:

1720-ban			1787-ben		
Összes lakosság	2,583.000	%	8,003.000	%	
Magyar	1,161.000	45.0	2,322.000	29.0	
Nem-magyar	1,421.000	55.0	5,681.000	71.0	
1850-ben			1869-ben :		
Összes lakosság	11,364.000	%	13,579.000	%	
Magyar	5,000.000	44.0	6,027.000	44,4	
Nem-magyar	6,364.000	56.0	7,552.000	55,6	
1880-ban			1890-ben		
Összes lakosság	13,750.000	%	15,163.000	%	
Magyar	6,404.070.	46.6	7,358.000	48.5	
Nem-magyar	7,346.000.	53.4	7,805.000	51.5	
1900-ban			1910-ben		
Összes lakosság	16,722.000	%	18,265.000	%	
Magyar	8,589.000	51.4	9,698.000	53.1	
Nem-magyar	8,133.000	48.6	8,567.000	46.9	

mat nyer itt. A 18. századvégi nagy népvándorlás kaotikus hullámai óta évről-évre folytatódik, sőt a kapitalizmus erőteljesebb behatolása óta, mondjuk a 70-es évektől kezdve, egyre gyarapszik a magyar kultúra magába olvasztó ereje. A fenti számítás szerint 1787-től 1900-ig körülbelül 2,800.000 idegen anyanyelvű ember olvadt be a magyarságba. Még pedig 1787-től 1850-ig (vagyis abban az időszakban, melyben egy intézményileg magyarosító politika alkotmányi és materiális eszközei, sőt ideológiai erőforrásai csaknem teljesen hiányzottak) körülbelül 1,700.000 és 1850-től 1900-ig az új alkotmányos rend megszilárdulása korszakában, a sovinstamagyarosító jelszavak idején körülbelül 1,120.000 ember olvadt be a mi számításaink szerint. Vagyis egy állandó, kikerülhetetlen folyamattal állunk itt szemben, mely független a korszakok uralkodó áramlataitól. Természetesen, ismételjük, a fenti számításainknak csak valószínűségszámítás jelentőségét tulajdonítjuk. Ilyen volt maga a kiindulási pont s ilyen a további levezetés. Így pl., mint már említettük, a

After the Peace Treaty of the Trianon in Hungary were approximately 30% minorities, after 1947 remained only 10,4% (see Kovago Laszlo, „Kisebbség-nemzetiség”, Kossuth Könyvtudományi Intézet, 1977, see also Knaurs Lexikon, pg 1742) and today there are no minorities. The magyarisation was so violent, that some personalities felt the need to interfere publicly. The count Lev Tolstoi wrote in a letter addressed to the Hungarian magazine “A Hir” from Budapest “*the saddest thing is the fact that count Appony (the prime minister in the time) had a reputation abroad for being of a pacifist, while in Hungary he is not prepared to acknowledge that non Hungarians posses the quality of being people. Any right minded man should tear apart the deceptive appearance of this man*”.

Photocopy from “A nemzeti államok kialakulása es a nemzetsegi” - Acad. Oskar Iaszi,

etnikai tudat, a nemzetiségi hagyományok, a félig vagy szinte egészen kihalt nyelvek megőrzésére, feltámasztására irányuló törekvés reneszanszát éli. Tudomásul kell vennünk, hogy ketős, ellentmondásos tendencia érvényesül az emberiség fejlődésében. És noha minden jel arra mutat, hogy a fő tendencia a népek egyesülése, összeolvadása, a kis etnikai csoportok beolvadása, tudnunk kell, hogy ennek a folyamatnak az erőszakos siettetése általában végső soron inkább az ellenkező hatást éri el.

A nemzetiségi lakosság abszolút számának és a népesség belüli arányának csökkenése különösen erőteljes folyamat volt az elmúlt félszázadban Közép- és Kelet-Európában, Magyarországon és a szomszédos államokban. Ennek persze nemcsak a nemzetiségi lakosság beolvadása volt az oka, hanem a lakosság egy részének kitelepítése és áttelepítése is.

Az első világháborút követő első népszámlálások adatai szerint Magyarországon és a szomszédos országokban a nemzetiségi lakosság aránya az összlakossághoz viszonyítva a következő volt:

Csehszlovákiában	34,5%
Romániában	22,3%
Jugoszláviában	18,8%
Magyarországon	10,4%

A két világháború közötti időben, de különösen a második világháború folyamán a terület számos államának nemzeti politikája döntően azt a célkitűzést követte, hogy minél kisebbre csökkentse a nemzetiségi lakosság számát, országon belüli arányát és jelentőségét.

A második világháború folyamán a hitlerista és más fasiszta kormányok által folytatott internálások, kitelepítések, razziák, majd a megtorlások stb., s ennek nyomán a nemzetiségi lakosság menekülése tovább csökkentette a nemzetiségek arányát. A második világháborút lezáró szerződések – a potsdami megállapodás, a párizsi békeszerződés, illetőleg az ezekhez kapcsolódó különböző kétoldalú egyezmények –

egyik kitűzött célja is az volt, hogy a megmaradt lakosság között a kisebbségi lakosság számának csökkentésével az egyes országokban és egész Közép- és Kelet-Európában kikapcsolják a nemzetiségi kérdést a feszítő erejű, szüntelen konfliktusok forrását és ürügyét jelentő kérdések közül.

Mindezen rendszabályok és folyamatok következtében a hatvanas évekre a nemzetiségi lakosság aránya a következőképpen alakult:

Csehszlovákiában	6,1%
Romániában	14,3%
Jugoszláviában	10,8%
Magyarországon	1,8%

A fenti adatokból – különösképpen részletes elemzés nélkül is – egyértelműen adódik az a következtetés, hogy a tárgyalta időszakban nagymértékben csökkent az egyes országokban – tehát összességében is – a nemzetiségi lakosság aránya. Ez az általános tendencia érvényes a soknemzetiségű Jugoszlávia esetében is, azzal, hogy ott nem annyira az össz-jugoszláv jellegnek, mint inkább az egyes tagköztársaságok nemzeti jellegének erősödését figyelhetjük meg (ott egyébként az albán nemzetiség száma erőteljesen emelkedik).

A nemzetiségi lakosság csökkenésének aránya Magyarországon különösen erős volt. Az első világháború előtt Magyarország lakosságának közel a fele nem volt magyar. Ha csak az ország mai területét vesszük figyelembe, a nem magyar lakosság aránya itt – a népszámlálási adatok szerint – az 1900. évi 14,1%-ról 1941-ig 7,1%-ra, majd 1970-ig 1,5%-ra csökkent.

Az említett országokban tehát a nemzetiségi lakosság aránya nagymértékben csökkent és ezzel együtt magától értetődően erősödött az egyes országok nemzeti jellege.

Ugyanakkor – különösképpen – van, aki összeurópai vonatkozásban is statisztikai adatokkal bizonyítja a nemzetiségi lakosság arányának és abszolút számának növekedését.

Eléggé közismert általános adatok szerint Európában az

Photocopy from „Kisebbség-nemzetiség”, by Kovago Laszlo,

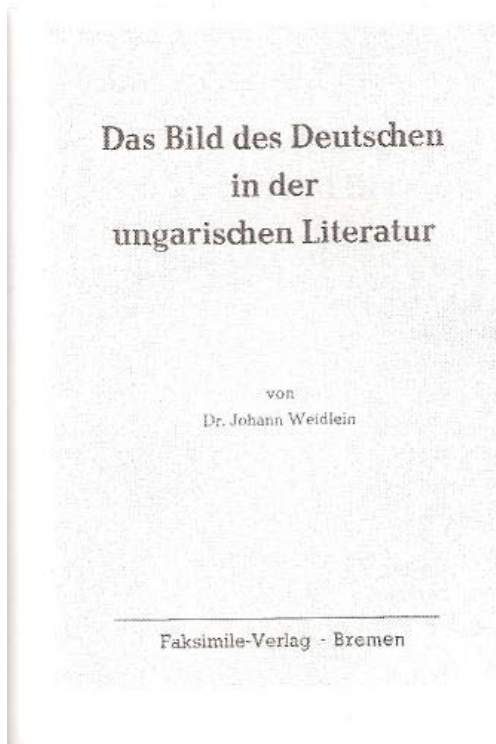
All though the writer Bjoernsterne Bjoernson refused the invitation of the Hungarian committee to the Interparliamentary Congress in 1907, he addressed them a letter saying: “when I had studied more closely (the Hungarians) I convinced myself of the injustice that are being committed towards the others nationalities which live in Hungary, I started to abhor their chauvinism” (see Milton G. Lehrer, Transylvania, History and Reality, Bartleby Press Silver Spring, MD 20902, ISBN 0-910155-04-6).

Hatred and Xenophobia.

Alexander Petofi, a magyarized Slovakian, in the 4th edition of “Lehel” poem wrote: “German, I do not wish to you to die stroke by lightning, I wish your faith to be left in the hands of Hungarian”, (the German version* „und das Donnerwetter möge dich nicht erschlagen,/ es möge diese Arbeit dem Madjaren überlassen” or the Romanian version** “neamțule, trăznetul să nu te omoare, să lase aceasta în seama maghiarului”) (see, A. Petofi oszeses Koltemenyei (Petofi Complet Works) -, Budapest, 1953). Another of A. Petofi poem’s which appeared in May 1848 says “This Germans what are they talking about! They should be strokes by lightning immediately! ... Damned crooks!” (The German version* „Was doch diese Deutschen reden! Soll sie doch gleich der Blitz erschlagen! ... Ihr verdammten Schwerenöter” or the Romanian version** “ce mai vorbesc nemții ăștia! De i-ar trăzni neîntârziat!... Escroci blestemați.”) In the Poem „The Hungarian nation” in June 1848 A.Petofi wrote „your days, German, are numbered ... Only the Hungarians rule here, to the ones that do not agree with us, I want to say that their heads will feel our foot-marks while, we’ll stick our spurs in their hearts., (the German version* „Dir, Deutscher, sind gezählt die Tage! ... Nur der Madjar übt hier aus die Herrscherrechte, und wer uns jetzt auf die Köpfe steigen

2/9

möchte, *Dessen Kopf wird bald verspüren unsere Tritte, Und schlagen ihm die Sporen in des Herzens Mitte*” or the Romanian version** “*ție, neamțule, îți sunt numărate zilele ... Doar maghiarul are aici drepturi de stapan, iar cei care vor să ni se urce în cap, vor simți pe capetele lor pașii noștri, înfigându-le pintenii în adâncul inimii*”)...

Johann Weidlein,

In September 1848 A.Petofi wrote the poem “Alive or dead” (Elet vagy Halal): “*Croats, Germans, Serbs and Romanians, ... you birds of prey, you obnoxious raven ...there won’t be peace until the last drop of blood / will leak from your damned hearts*” (the German version* *„Kroaten, Deutsche, Serben und Rumänen, ... Denn Raben seid ihr, widerliche Raben, ... Kein Friede sei, bis nicht der letzte Tropfen /Des Bluts aus eurem bösen Herzen rann*” or the Romanian version** “*Croati, germani, sârbi și români, ...Căci corbi sunteți voi, corbi scârboși, ...N-o să fie pace până când ultimul strop de sânge / Nu se va scurge din blestematele voastre inimi*”)

At the beginning of the year 1849 A.Petofi wrote in the poem “New year’s day” (Ujev napjan): “*Not even God is now enough, for he is not as harshly as he should be, so here I pray to the hell, ... bring to our hearts your whole anger, so we won’t know mercy for as long as any of this bastards will still be alive on our lands*”

Photocopy „Das Bild des Deutschen in der Ungarischen Literatur”, by

(the German version* *„Uns genügt Gott jetzt nicht, denn er ist nicht genügend hart; zu dir bete ich, o Hölle, ... impfe in unsere Herzen deine ganze Wut, damit wir kein Erbarmen kennen, solange von diesen Schurken auf Erden auch nur einer sich bewegt*” or the Romanian version** “*Acum Dumnezeu nu ne ajunge, căci el nu este destul de aspru, ție mă rog, iadule, ... sădește in inimile noastre întreaga ta mânie, să nu cunoaștem indurare până mai mișcă vreunul din nemernicii ăștia pe acest pământ*”). In July 31, 1949, A.Petofi was celebrated in Budapest as the first and the greatest Bolshevik ever and the poem above was quoted.

Tompa Mihaly, like Petofi, in the poetry “From plane field” (Pusztan) wrote: “*The trash pauper of the nations/ Rushes in from the west/ To the ground where flow/ Milk and honey*” (the German version* “*Und der bettlerische Kehrlicht der Völker bricht vom Westen her auf lässt sich auf dem Boden nieder, darinnen Milch und Honig fließt*” or the Romanian version “*Si gunoiul cerșetor al popoarelor / Se repede din apus / Așezându-se pe pământul unde curg / Laptele și mierea*”)

Josef Bajza, another magyarized Slovakian writer in his speech for the Academia in 1846 said: “*we should be proud that we are Hungarians, the only God’s nation in Europe, and most likely in the whole world*” (the German version* *„seien wir stolz darauf, dass wir Madjaren sind, Mitglieder Gottes einzigen Volkes in Europa und des einzigen vielleicht der ganzen Erde”*, or the Romanian version** “*să fim mândri că suntem maghiari, membri ai singurului popor a lui Dumnezeu din Europa și, probabil din întreaga lume...*”) (see Magyar Remekirok, vol XXVIII, p262-285)

Johann Arany full of verve, in 1849, writes in the poem „Van-e Olyan”: *„we swept out the German, this three hundred years trash*” (the German version* *„Wir haben den Deutschen, diesen dreihundertjährigen Kehrlicht, hinausgefegt*” or the Romanian version** “*l-am măturat afară pe neamț, gunoiul ăsta de trei sute de ani*”)

Lajos Tolnai (Hagymassy) wrote in 1882, in the novel „Misses baroness”, (pg.286) : „The darling Czechs, the philosophical Germans and Galiciens (Juden) money lenders had to leave Hungary” (the German version* „Die guten Tschechen, die philosophischen Deutschen und die wuncherin Galizianer (d.h. Juden) mussten Ungarn verlassen” or the Romanian version** "dragii de cehi, filozoficii de nemți și cămătarii de galițieni au trebuit să părăsească Ungaria”)

Ady Endre fought against the magyarized people especially the ones who's origin was German, he wrote in the “Vilag” newspaper, nr 232, 1910: “here in Europe's waiting room with so many doors, where we've got garbage coming in from the east and from the west, you can't be sure of anything anymore. Stefan the Saint was the first to import garbage and he was aware of what he was doing. ... Likewise a vermin invasion were the ones first coming, for this little country, whom now sticking together and plundering are harming it” (the German version* „Hier in dem mit vielen Türen versehenen Vorraum Europas, wohin von Ost und West, von allen Seiten der Mist hereingekehrt wird, ist gar nichts sicher. Stephan der Heilige war unserer ester, fast bewusster Mistlieferant ... Zu einer Heuschreckenplage wurde diesem armen Lande jene erste Ankommlingsrasse, die plunderend und sich verbundend auch heute noch auf seinem Nacken sitzt” or the Romanian version** "aici în această anticameră a Europei cu atâtea uși, de unde se aruncă atâta gunoi la noi, atât din est cât și din vest, nimic nu este sigur. Ștefan cel sfânt a fost primul nostru importator de gunoi, făcând aceasta aproape conștient ... Asemănătoare unei invazii de lăcuste s-a dovedit pentru această sărmană țară acea rasă a primilor veniți la ea, care acum, jefuind și unindu-se, îi stă în coastă”). When the magyarized writers Eugen Kremsner (Jeno Rakosi) and Franz Herzog (Ferenc Herczeg) had put in discussion the pure Hungarian origin of Ady Endre, he shouted: “For those filthy and stammered ...for the maghyarized Schwaben, I am not a Hungarian? “ (the German version* „Für die Schlafringen und Schmutzigen, ... Für die aus Schwaben gewordenen Madjaren, bin ich kein Madjar?” or the Romanian version** „Pentru cei ingalati si cei murdari, ... Pentru maghiarii proveniti din svabi, Eu nu sunt ungur?”)

The poet Bela Horvath to whom belong the translation from Claudel wrote in poem's „New man” (Uj ember), in 10th february 1946: „idiot Schwabians you should shiver in front of me , in your mouths I shall vomit plague. Whether I am dead or alive I shall hunt you down, killers, blood sucking heathens! ... and then the Hungarian country will flourish again” (the German version* „Also zittert vor mir, ihr blöden Schwaben, in eure Fresse kotze ich die Pest. Im Leben und im Tode jäge euch, ihr Morder, ihr blutsaugenden Heiden ... und dann wird das ungarische Vaterland wieder glücklich werden” or the Romanian version**: "așa că tremurați în fața mea, voi șvabi idioți, în boturile voastre vomit ciurma. Eu viu sau mort vă vânez, ucigașilor, păgâni ce sugeți sânge! ... iar atunci patria maghiară va fi din nou fericită.”)

Josef Pesti, the Hungarian writer, in July 1956 referring to the Jews and to the Germans wrote: „The time has come for us to cut their throats” (the German version* „Es naht die stunde, dass wir ihnen an die Kehle springen; die Zeit der grossen Ansprunge ist unsere Zeit” or the Romanian version ** : "Se apropie ora să ne repezim la beregata lor; vremea marilor salturi este vremea noastră”).

In the Curuten songs (one kind of people songs) on says: „drink the wine, for when you'll hear the trumps, to be able to drink blood and to pile up German corpses” (the German version* „Trinke so den Wein, dass wenn du die Trompeten hörst, Blut trinken und aus deutschen Leibern Haufen aufschichten kannst” or the Romanian version ***"Bea astfel, încât atunci când auzi tropetele să poți bea sânge și să faci grămezi din cadavrele nemților”).

Dordai Lorand, an activist during Horthy's fascist leadership, and communist prefect (county leader) in the Romanian rule, from Dej (a town in Nord-West Romania), under Ducso Csaba penname wrote in 1939: „I will cross out each Romanian who come into my site! In the night I will set on fire the Romanian villages! I will cross trough sword the whole Romanian population, I will

poison all the wells, I will kill even the babies. When I will have crossed out all the Romanians, only then in Transylvania, will be only one nation, the Hungarian one, my nation" (in Romanian version: "Voi suprima pe fiecare valah ce-mi iese în cale. Nu va fi îndurare! Voi aprinde noaptea satele valahe. Voi trece prin sabie toată populația, voi otrăvi fântânile și voi ucide până și copii din leagăn... Voi suprima orice valah și atunci nu va fi în Ardeal decât o singură rasă, cea maghiară, nația mea, sângele meu!". (Ducso Csaba alias Dordai Lorand, „Nincs Kegyelem”, Budapest 1939). Dordai Lorand appears in the Hungarian writers' dictionary published in Romania under Ceausescu's dictatorship. After 1989 the racial Hungarian party from Romania (UDMR), claimed that a memorial plaque to be placed on his house from Dej.

Photocopy from Ducso Csaba (alias Dordai Lorand) , „Nincs Kegyelem”,

To get a better image of this cultural pattern the reading of Johann Weidlein's works is necessary. All these authors and their works are being learned in Hungarian Schools even since Austrian domination, under Horthy rule, under communist domination, even today, starting from elementary school! That is why the Hungarian racial party in Romania asks for separate schools. I think that all the above pleads for what I have to say: that voices from the Hungarian intellectuals should be fighting against the chauvinism and the xenophobia of their own culture. Europe can be fooled dozen times as long as witnesses are from Romanian authorities and politicians, but it can't be fooled forever. Only then, after the true pattern of Hungarian culture will be revealed, Hungary won't be spoiled by the Eurocrats.

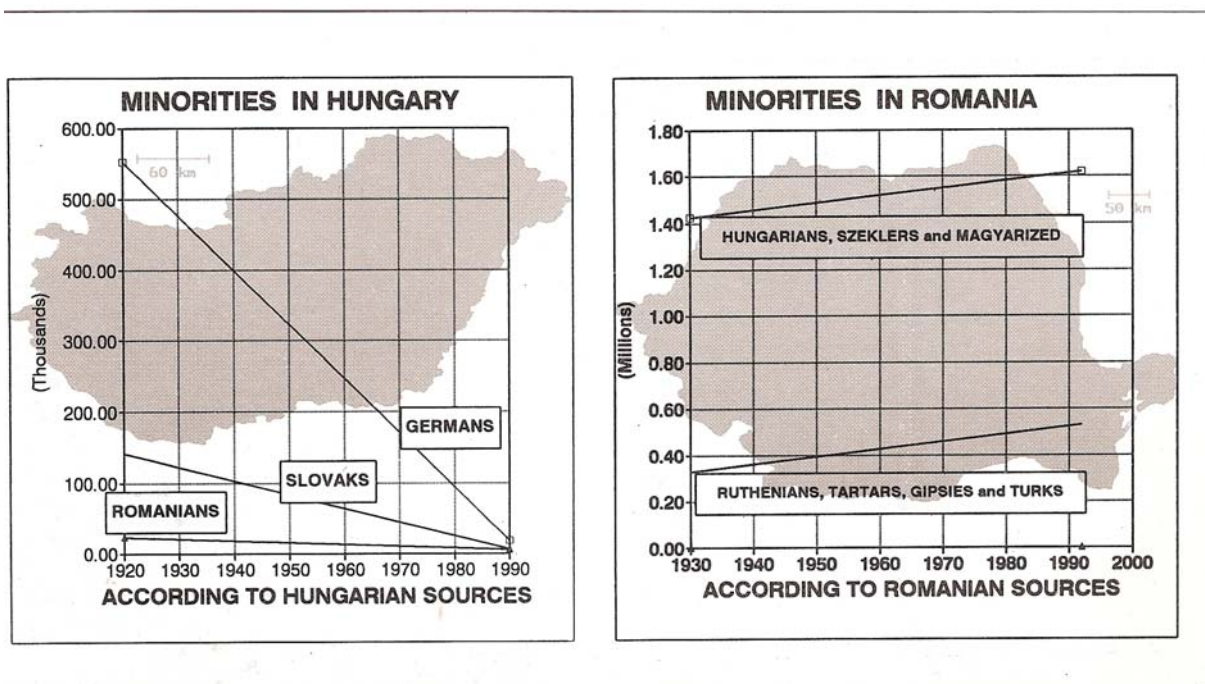
Good reasoning?

UDMR (a racial party in Romania) claims more or less territorial and cultural autonomy based on racial criteria's for percentage of less than 1% Hungarians and approximate 4% magyarized Romanians, Schwabians, Sekelers, Slovakian and Saxons. What do they plan on doing with this autonomy, they have had several occasions to show us: until 1919, between 1940-1944 (hard fascist - Horthyst era), after 1945 (hard Stalinist era), and after 1989. Here must not forget the great Hungarian contributions to set up communism in Romania (see Octavian Capatina, "The Towns of Transylvania" Cluj-Napoca, 1995 ISBN 973-96830-1-0, see also Le Figaro, 18.01.1990, "Itineraire d'un dissident devenu depute"). Our politicians do not pay much interest for history (as they are too busy taking care of their own good wealth), they should visit the district of Harghita and Covasna at least for the election campaign. This way our politicians would get a glance of how Romanians are treated there, now, and they could get an idea of what is going to happened once their demands are fulfilled. If our politicians (Europeans as they like to call them selves) are cowards, who haven't had time for their own education, we can at least claim good reasoning from them. When Romania was accused of not

respecting its minorities, its foreign affairs ministers and their ambassadors didn't even ask their interlocutors to take a moment to think about it. Where are the minorities not respected in a country where they speak their own language, their number is increasing (like Romania) or in a country where the few whom are aware of their own origin or don't know anymore their mother tongue? In today's Europe where everybody is in a hurry the politicians should take a moment.

A parade of what they abundantly have – cowardice and stupidity

If some politicians from Dambovitza had responded to the hatred with cowardice, other politicians, especially from Transylvania, had responded likewise poorly – they tackled the situation in a radical words, absolute contrarily to the exaggerate tolerance of the Romanians. This nationalistic way of speaking allowed the real chauvinists to build a frightening image of Romania in Europe. Fighting with an absurd chauvinism, the Romanians politicians found the worst solutions. They made a parade of what they abundantly have – cowardice and stupidity, this made them an easy target for the ones motivated by hate and xenophobia and cultural born with them.

Two diagrams: The fate of minorities in the central Europe.

Octavian Capatina,

BIBLIOGRAPHY

- (1) * * *, Revay Nagy Lexikona, vol. IV, pg. 44, Budapest, 1912,
- (2) * * *, Pallas Nagy Lexikona, vol III, pg 778, Budapest, 1893,
- (3) Acad. Oskar Iaszi, A nemzeti allamok kialokulasa es a nemzetsegi, Kerdes Kozos Dolgaink Gondolat, Budapest, 1986,
- (4) Kovago Laszlo, „Kisebbség-nemzetiség”, Kossuth Konykiado, 1977,
- (5) * * *, KNAURS LEXIKON, 1940,
- (6) Milton G. Lehrer, Transylvania, History And Reality, Bartleby Press Silver Spring, Md 20902, ISBN 0-910155-04-6,
- (7) * Johann Weidlein, „Das Bild des Deutschen in der Ungarischen Literatur”, Faksimile Verlag Bremen, 1977), or ** Johann Weidlein „Imaginea germanului in literatura maghiara -Das Bild des Deutschen in der Ungarischen Literatur”, Romanian version by Petru Fornu, Centrul de studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2002, ISBN 973-577-257-4,
- (8) Ducso Csaba (alias Dordai Lorand) , „Nincs kegyelem”, Budapest, 1939,
- (9) Octavian Dan Capatina, “The Towns of Transylvania” Cluj-Napoca, 1995, ISBN 973-96830-1-0,
- (10) Gaspar Tamas, “Itineraire d'un dissident devenu depute”, Le Figaro, 18.01.1990,

elem; a törökök kiűzése után a magyarság ereje tetemesen meggyöngült. A főváros pusztja környéke németekkel telepített be s a nyelvéhez is szívósan ragaszkodó szomszéd német falusi lakosság B. külvárosait koronként német települőkkel látta el s a főváros piacát német jellegűvé tette. Az új jövevények részint kiszorították, részint magukba olvasztották az itt talált magyar és szerb lakosokat. A nemzetiségek %-os arányszáma következőképpen változott (a XVIII. sz. beli adatok csak Pestre vonatkoznak):

	1725	1737	1750	1850	1880	1890	1900	1906
magyar	19.4	22.5	22.2	36.6	56.7	67.1	79.6	85.1
német	55.6	57.7	55.2	58.4	34.3	23.7	14.0	9.4
tót	2.2	5.6	6.5	5.0	6.1	5.6	3.4	2.6
egyéb	22.8	14.1	16.1	2.0	2.9	3.6	3.0	2.9

A magyarságnak óriási térfoglalása mellett szembeötlő a német elemnek nemcsak aránylagos, de abszolút számbeli csökkenése is, míg a tóttság meglehetősen megtartja helyét; a 3 főnemzetiség száma volt:

	magyar	német	tót
1880	201,776	122,155	21,871
1890	328,533	115,573	27,126
1900	559,965	98,515	24,091
1906	673,337	73,997	20,487

Nyelvismeret. B.-en jelenleg a magyar nyelv a legelterjedtebb, minthogy a magyar szót (1900) 643,655 ember (91.5%), 1880-ban csak 70.4% érti, míg a németet csak 387,276 (55%), a tótot 84,377 (12%); egyéb hazai nyelveket 84,746 ember beszél. A magyar anyanyelvűek közül csak magyarul beszél 271,110 (48.4%), németül 270,458 (48.3%), tótul 47,841 (8.5%), ellenben magyarul beszél a német anyanyelvűek közül 60,024 (60.9%), a tót anyanyelvűek közül 14,374 (55.5%). A lakosság közül csak egy nyelvet beszél 316,162 fő (44.9%), még pedig 271,110 magyar, 30,568 német, 7944 tót és 6540 egyéb. Két nyelvet beszél 286,196 egyén (40.7%), 3 nyelvet 101,090 (14.4%). A többnyelvűség az izraelitáknál a leggyakoribb; közülök két nyelvet 48.9, 3 nyelvet 19.3% beszél; a nemzetiségek közül a németek beszélnek legnagyobb számmal (54.6%) két nyelvet, három nyelvet a tótok (24.3%). Egyéb nyelvek ismerete ekként van elterjedve: oláhul beszél 11,127, horvátul 6201, szerbül 11,236, franciául 31,002, angolul 9756, olaszul 6339, oroszul 1459 és ruténül 757 egyén.

A hitfelekezetek összetételében is lényeges átalakulások észlelhetők; míg 1869-ben a róm. katolikusok a népességnek még 72.2%-át tették, arányuk 1906-ig leszállt 60.1-re, ezzel szemben a reformátusok százaléka 4.8-ról 9.3-ra, az izraelitáké 16.6-ról 23.5-re emelkedett; az ág. evangélikusok állandóan 5%-kal szerepelnek. A hitfelekezetek száma ekként emelkedett:

	r. kath.	g. kath.	g. kel.	ág. ev.	ref.	unit.	izr.	egyéb
1869	195,624	?	1,838	14,316	13,008	?	44,890	800
1880	239,723	1,227	1,787	19,716	21,655	119	70,227	1,228
1890	314,835	2,837	2,559	27,224	36,112	436	102,377	291
1900	427,112	5,386	3,201	37,170	62,837	983	166,198	561
1906	475,886	6,821	5,328	40,319	73,847	1,381	186,047	2,169

Az egyéb felekezetek között volt 1906-ban 107 anglikán, 434 baptista, 49 nazarénus, 293 mohamedán, 113 egyéb vallású és 401 felekezet nélküli. Az egyes kerületek közül legkatolikusabbak a budai kerületek (75—78%), az ág. ev. elem

meglehetősen egyenletesen (4—6%) van eloszolva B. egész területén, a reformátusok a X. kerületben (14.3) legszámosabbak, a IX., VIII., I. és IV. kerületben is 10%-ot meghaladnak, az izraeliták leginkább a VII. (39.2), VI. (34.9), V. (28.5) és IX. kerületben (11.8%) tömörülnek. A hitfelekezetek közül legmagyarabbak a reformátusok (97.7%) és izraeliták (90.3%, 1890-ben 75%), a németek az ág. ev. és róm. katolikusok között (11—12%), a tótok az ág. evangélikusok között a legszámosabbak (7.9%).

Közgazdaság.

Történelmi visszapillantás. A főváros közgazdasági nagy fellendülése a legújabb kor vívmánya; ipara és kereskedelme ugyan már a középkorban volt, de az csak fejletlen csirája volt a később kifejlődött anyagi műveltségnek. Történelmi okmányaink szerint a Duna mentén budai polgárok már a XIII. században állítottak fel malmokat. Zsigmond idejében már számos szervezett céh volt a városban, közülök legtekintélyesebb volt Budán az ötvösök, Pesten a tímárok céhe. A török uralom megszűnte után a céhek újra szervezkedtek s ezek voltak az ipar egyedüli képviselői. A kereskedelmet nagyobbára idegen családok (görögök, szerbek, németek) tartották fenn, kik utóbb B.-en telepedtek meg s a főváros lakói közé beolvadtak. A városi élet nagyon szerény volt; Pest város összes jövedelme 1722-ben 13,430 frt, kiadása 13,656 frt volt; legnagyobb jövedelmi forrása a hídvám volt, 18 dunai malma alig jövedelmezett valamit. Az ipar és kereskedelem csak a közlekedés tökéletesbülésével fejlődött gyorsabban; az első lökést erre a dunai gőzhajózás adta, de csakis a vasuti hálózat fejlődése s annak B.-en való központosítása fejezte be az anyagi művelődés ezen folyamatát. Az e téren való fellendülés 1867. kezdődött s újabb tápot nyert a főváros egyesítésében. A legutóbbi időben a kormány s a fővárosnak a kereskedelem és ipar érdekében hozott nagy áldozatai s a céltudatos közlekedési politika gyors virágzásra juttatták a még fiatal magyar ipart és kereskedelmet, melynek természetszerű központjává B. vált. A gyár- és ipar kifejlődése mellett a kisipar sem szorult egészen háttérbe. A főváros üzleti életének élénkülését mutatja, hogy évenként mintegy 6000 új üzlet keletkezik s a régi üzletek megszűnése mellett is évenként mintegy 3000-el gyarapodik az üzletek száma.

A lakosság foglalkozása. A főváros nagymérvű fellendülése a népesség iparral és kereskedelemmel foglalkozó rétegeinek nagyarányú duzzadására vezetett, minek következtében ma Magyarországon nincs város, melyben ezen foglalkozási főcsoportok nagyobb számmal volnának képviselve, mint B.-en. Ezeknek számbeli gyarapodása jóval nagyobb az össz-népesség gyarapodásánál, mert míg emez 1890—1900-ig 44.8%-al szaporodott, a kereskedelemnél a gyarapodás 91.2% volt, az iparnál 79%, a közlekedésnél 69.8%, a közszolgálati ágaknál 61%. Az ipar és forgalom tehát B. népességének 64.2%-át tartja fenn, és ha ehhez még hozzávesszük a napszámosokat, úgy kiderül, hogy az ipar és forgalom több

Kerületek népszáma. Az 1891. évi népszámlálás szerint volt a kerületek népszáma (polgári rendes lakosság):

Jóbbpart	I. kerület	33.770
	II.	28.996
	III.	28.854
	Összesen	91.620
Bálpárt	IV. kerület	27.806
	V.	37.730
	VI.	87.646
	VII.	88.777
	VIII.	91.303
	IX.	42.071
	X.	19.718
	Összesen	395.051
Budapest		486.674
Katonaság		14.147
	Főösszeg	500.818

Nem, kor, családi állapot, háztartások. A polgári lakosság közt van 236.850 férfi és 249.821 nő. Korra nézve 0—6 éves 57.415, 6—15 éves 70.561, 15—20 éves 53.278, 20—30 éves 106.560, 30—40 éves 86.549, 40—50 éves 54.123, 50—60 éves 32.029, 60—70 éves 17.520, 70 éven felüli 8636. Családi állapot szerint 236.721 nem házas, 161.861 házas, 34.318 özvegy (köztük 28.269 nő), 1906 elvált s 1865 ismeretlen családi állapota. A családi háztartások száma 89.764, az intézeti háztartásoké 338; a polgári rendes lakosság összetétele a következő: családfő 89.764 (közte 15.365 nő), családtag 250.556, eseléd 41.790 (közte 36.399 nő), iparossegéd 13.148, albérlő 37.816, úgyrajáró 31.568, intézeti lakó 11.274, egyéb 10.755.

Származás és illetőség. Származás (szülőhely) szerint van B. lakói közt 444.934 magyarországi, 36.059 ausztriai és 5678 külföldi. Illetőség szerint 453.523 belföldi, 28.731 ausztriai és 4417 külföldi; a belföldiek közt van 240.503 budapesti, 37.997 pestvármegyei, 16.129 fehérvármegyei, 9451 nyitrai és 9246 vasvármegyei; az ausztriaiak közt 7656 esch, 6657 galíciai, 5245 morvaországi, 4909 alsó-ausztriai; a külföldiek közt 2098 németországi, 505 olaszországi, 488 svájci, 221 franciaországi, 213 oroszországi, 203 romániai stb.

Nemzetiség. B. lakói közt van jelenleg 326.533 magyar (67.1%), 115.573 német (23.7%), 27.126 tót (5.6%) és 17.439 egyéb (3.6%). Az egyéb nemzetiségiek közt van 1699 szerb, 1125 horvát, 774 oláh, 51 vend, 44 cigány, 42 rutén, 11 örmény, 13.693 külföldi. A megelőző évekkel összehasonlítva a magyarság terjedése az utolsó évtizedekben igen tetemes s a legközelebbi jövő kétségtelenül meg fogja hozni a lakosság teljes elmagyarosodását.

A főváros nemzetiségi átalakulását illetőleg Rómer Flóris kimutatta, hogy a XV. században Pest lakossága túlnyomóan magyar volt; Budán már a régiebb időben is sokkal erősebb volt a német elem; a törökök kiűzése után a magyarság ereje tetemesen meggyöngült. A főváros pusztja környéke németekkel telepítettett be s a nyelvéhez is szívósan ragaszkodó szomszéd német falusi lakosság B. külvárosait koronként német települőkkel látta el s a főváros piacát német jellegűvé tette. Az új jövevények részint kiszorították, részint magukba olvasztották az itt talált magyar és szerb lakosokat. A nemzetiségek %-os arány-

száma Körösi szerint következőképen változott (a XVIII. századbeli adatok csak Pestre vonatkoznak):

	1715	1737	1750	1851	1881	1891
magyar	19.4	22.5	22.2	36.6	55.1	67.1
német	55.6	57.8	55.2	56.4	33.3	23.7
tót	2.2	5.6	6.5	5.0	6.0	5.6
egyéb	22.8	14.1	16.1	2.0	2.8	5.6

Hitfelekezetek. Ezek jelenleg (1891) következőképen oszlanak meg: 313.537 róm. kat. (64.4%), 29.085 ág. evang. (6.0%), 35.644 helv. (7.3%), 102,377 izrael. (21.0%), 6028 egyéb (1.2%); az egyéb vallásuk közt van 2740 gör. kat., 25 örm. kat., 2559 gör. kel., 4 örm. kel., 436 unitárius, 31 anglikán, 12 mohammedán, 33 nazarénus, 58 felekezeten kívüli. Az izraeliták arányszáma tetemesen emelkedik (1851. 15.1%, 1881. 19.7%, most 21.0%), a főbbi felekezeteknél jelentékenyebb változás nem észlelhető. A hitfelekezetek közül legmagyarabbak a helvéték (95.9%) és izraeliták (75.0%), legtöbb tót (13.6%) az ág. evangélikusok közt van.

Nyelvismeret. B.-en jelenleg a magyar nyelv a legelterjedtebb, minthogy a magyar szót 403.941 ember érti, míg a németet csak 313.040, a tót 66.901; egyéb hazai nyelveket 20.028 ember beszél. A magyar anyanyelvűek közül csak magyarul beszél 143,297 (43.9%), ném. 169,863 (52.0%), tótul 9642 (2.9%), oláhul 991, szerbül 886, horvátul 417; ellenben magyarul beszél a német anyanyelvűek közül 57,405 (49.7%), a tót anyanyelvűek közül 10,988 (40.5%), a szerb anyanyelvűek közül 924 (54.4%), az oláhok közül 441 (57.0%), a horvátok közül 429 (38.1%). Legalább két nyelvet beszél az izraeliták 70.0. az ágostaiak 61.1, a katolikusok 52.3 és a helvéték 27.2%-a.

Hatóságok, szervezet, pénzügy.

B. a magyar birodalomnak nemcsak fő- és székváros, de egyúttal az anyagi és szellemi élet központja, a legelső tudományos intézetek székhelye, a közlekedés góca, a kereskedelem és ipar empórium. 1848 óta itt ülészik az országgyűlés mindkét háza (főrendiház és képviselőház), itt székelnek az összes minisztériumok (az ő felsége körüli minisztérium kivételével), minden második évben a delegációk, továbbá a m. kir. állami számvevőszék, s az ezek alá rendelt hivatalok. A fővárosban székelő jelentékenyebb hatóságok és hivatalok a következők: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye hatósága, B. fő- és székváros hatósága (l. o.), a m. kir. államrendőrség, a főv. közmunkák tanácsa, az orsz. levéltár, az orsz. közegészségügyi tanács.

B. törvényhatósági állását, szervezetét külön törvény — az 1872. évi XXXVI. t. cikk — szabályozza, mely Buda és Pest szab. kir. fővárosokat, Ó-Buda mezővárost és a Margitszigetet B. főváros néven egy törvényhatósággá egyesíté. B. törvény irányelvül követte, hogy a fővárosi hatóság közjogi állása lehetőleg egyenlő legyen az ország egyéb köztörvényhatósági joggal bíró városaiéval, és eltérések csak annyiban foglaljanak helyet, amennyiben azok a fővárosi autonóm és közigazgatási érdekeinek a fenforgó kivételes népességi, és kulturális és politikai viszonyoknál

Unbillige Härte

Paris u. in der Westminster-Abtei in London; dann auch in anderen Ländern. — In Dtschld *Ehrenmale*, z.B. Reichsehrenmal Berlin und Tannenberg, wo mit Hindenburg 20 unbekannte dtische Soldaten bestattet wurden.

Unbillige Härte, Begriff des Arbeitsrechtes (Ges. zur Ordnung der nat. Arbeit v. 20.1.34, §§ 56/7): Benachteiligung durch eine an sich zulässige Rechtsausübung, die aber im Widerspruch zum Rechtsgefühl der Volksgesamtheit steht.

Uncle Sam [engl., *ankil sām* „Onkel Sam“], scherzhafte Deutung der Abkürzung U.S.A. = United States of America, Ver.St.v.Amerika.

Undinen, sagenhafte Wasserjungfrauen, die erst durch Vermählung mit einem Menschen eine Seele bekommen. (Novelle von Fouqué, Opern v. E. Th. Hoffmann u. Lortzing.)

Undset, Sigrid, *1882, norweg. Romanschriftstellerin; kath. Konvertitin; *Kristin Lavransdotter*; *Olav Audunssønn*; Zeitromane.

Undulationstheorie → Wellentheorie.

Uneheliche Kinder erhalten Familiennamen der Mutter u. gelten nach formalem Recht als nicht verwandt mit dem außerehelichen Erzeuger, der nur zur Zahlung einer Unterhaltungsrente verpflichtet ist. Schutzbestimmungen in §§ 1705f. BGB u. Jugendges. v. 1922. Rechte der u. K. durch Vormund wahrgenommen; auch → Unterhaltspflicht.

Unendlich, 1) in der *Mathematik* ein Grenzbegriff: größer oder kleiner als jede angebbare Zahl, Strecke, Funktion usw. (Zeichen ∞); grundlegend für die → Infinitesimalrechnung; 2) in der *Philosophie*: etwas, dessen Grenzen immer weiter ausgedehnt oder eingeschränkt gedacht werden können.

Unverlaubte Handlungen, 1) *widerrechtl.* Verletzung eines rechtl. geschützten Gutes, wie Leben, Gesundheit, Freiheit, Ehre, Eigentum u. a.; 2) Verstoß gegen ein den Schutz anderer bezweckendes Gesetz; 3) *Ampflichtverletzung* usw.; verpflichtet zum → Schadenersatz (§§ 823ff. BGB).

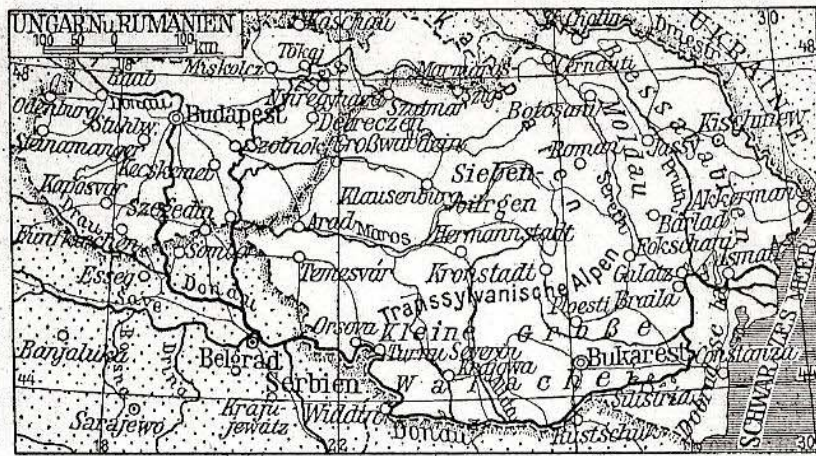
Unfallverhütung, Vermeidungs-, Schutz- u. Hilfsmaßnahmen sowie die dazu erforderl. Vorrichtungen in Haus, Verkehr u. Arbeitsstätten, bes. durch Unfallberufsgenossenschaften u. Gewerbeämter im Sinne der *Reichsversicherungsordnung*. — *Straßenverkehrsunfälle* 1937: 266 394 (1936: 267 444), getötete u. verletzte Personen 181 844 (182 214).

Unfallversicherung, 1884 für Industrie, später auch für Schifffahrt, Transport, Handel, Landwirtschaft, Wohlfahrts- u. Krankenpflege eingeführte Zwangsversicherung der Arbeiter u. Angestellten gegen Unfälle im Betrieb u. auf dem Arbeitsweg. Beiträge zahlt Arbeitgeber (Betriebsführer). Träger der U. sind die Berufsgenossenschaften; auch → Sozialpolitik (Übers.), Sozialversicherung (Schaubild).

Unfehlbarkeit → Infallibilität; *U.s.-erklärung* durch Papst Pius IX.

Unfruchtbarkeit (*Sterilität*), bei Frauen meist durch mangelhafte Eierstocktätigkeit verursacht, manch-

Ungarn

mal durch Gebärmutterknickung vorgetauscht. Bei Männern durch fehlende Samenbildung oder Bildung abgestorbener Samenzellen; auch nach → Tripper. *Künstliche U.* → Sterilisierung.

Unfug, grober, strafbare Störung der öffentl. Ordnung u. Sicherheit sowie ungebührliche Belästigung der Öffentlichkeit (§ 360 StGB).

Ungarische Sprache → Sprachen (Übersicht).

Ungarn, ungar. *Magyarország*, Kgr. in Mitteleuropa;

117 171 qkm, 10 311 000 E (87,9 je qkm), davon $\frac{2}{3}$ röm.-kath., $\frac{1}{4}$ ev.; 90% Magyaren, 700 000 Ukrainer, 600 000 Dtsche. (Heinzen im früh. Burgenland, Schwaben vom Plattensee bis Budapest, Donauschwaben bis Fünfkirchen und in Batschka u. Arad). Tiefland (ober- und niederungar. Tiefebene, größtes europ. Tieflandbecken), Gebirge (Hegyalja, Mátra, Karpaten in der Karpato-Ukraine) und Waldplateaus (Bakony-Wald) im N u. NW, im W der Plattensee (Balaton): 591 qkm, der größte See Mitteleuropas. Schwemmland an der Donau u. Theiß, viel fruchtbarer Lössboden; die → Pußta, früher Weide, jetzt größtenteils Ackerland; Viehzucht; wenig Industrie (Budapest, Győr, Sopron); Hptst. → Budapest. *Verfassung*: Monarchie; bis Regelung d. Thronfrage *Reichsverweser* (dem Reichsgericht verantwortlich); *Reichstag* aus *Oberhaus* (ständisch; 241 Mitgl.) u. *Abgeordnetenhaus* (245 Mitgl.), Flagge → Tafel II. — *Ernte* (1938) in Mill. dz: Weizen 26,9, Roggen 8,0, Gerste 6,4, Mais 25,8, Zuckerrüben 9,7; Wein 3,1 Mill. hl. *Viehbestand* (1938) in Mill. Stück: Pferde 0,8, Rinder 1,9, Schafe 1,6, Schweine 3,1. — *Steinkohle*: 1,0, Braunkohle 8,3, Eisenerz 0,3 Mill. t, Roheisen 354 000, Bauxit 541 000 t. — *Gesch.*: Im 5. Jh. Hunnen-, dann Awarenreich, um 900 Eindringen der Magyaren unter Arpad. Einfälle in W-Europa von Heinrich I. 933, von Otto I. 955 zurückgeschlagen; 1001 christl. (→ Stephan der Heilige.) Im 12. Jh. Ansiedlung von Dtschen. 1301 Wahlreich. Vereinigung mit Polen 1370. Im 15. Jh. Eroberung Böhmens, Mährens, Schlesiens, 1526 österr.; zwei Jahrhunderte Kämpfe mit Türken, die zeitweise ganz U. besetzten. 1887 U. habsburg. Kronland, 1848 Unabhängigkeitskrieg unter → Kossuth, mit Hilfe Rußlands niedergeworfen; 1867 Ausgleich: eigene Verfassung und Honvédarmee (österr.-ungar. Dualismus); Okt. 1918 Volksrepublik (Gf Mich.

